

Contemporary Conundrums

שו"ת אגרות משה חלק יו"ד ג סימן ח

הנה דגים קלופים שלא נראים קשקשים אף שמומחים גדולים יכולין להכיר בטביעות עין איך שהם דגים כשרים, פשוט וברור שצריך לידע איך שאיש ההוא הוא מומחה והוא ראה ואמר שמכיר שהוא מין פלוני הידוע למין כשר, ולא סגי במה שיאמר שהוא מכיר שהוא כשר אך אינו יכול להכיר איזה מין הוא משום שהכרה כזו אין להחשיב זה להכרת מומחה ע"י טביעות עין אלא להכרה ע"י סימנים... אבל כשליכא שום סימן כדגים מקולפים והסמיכות הוא רק על טביעות עין אינו כלום אף במוחזק בכשרות כשיאמר שמכיר שהוא דג טהור כשלא יאמר שמכיר ממש שהוא דג פלוני דכי מכיר כל הדגים שבעולם כשהן קלופין בטב"ע על הבשר של הדג....

וכיון שצריך מי שיעיד שראה אותם קודם שנקלפו שהיה להם קשקשים הרי יש להצריך שיהיה שם משגיח שיראה כל דג ודג, דהרי ודאי כשנצדו ברשת אחת שהוא גדול מאד שניצודין שם אלפי דגים איכא שם הרבה מיני דגים טהורים וטמאים כדרך הימים והנהרות, וא"כ צריך לבדוק כולן ממש כל חד וחד דהוא כודאי איכא שם גם דגים טמאים, ולא נבטל אף דג אחד אף אחר שראה המשגיח שנבדקו רובן והיו דגים טהורין. ואין לסמוך על אלו שאומרין שאין בים ונהר ההוא דגים טמאים....

וגם אין לסמוך בזה על מה שהתנו בקנין החוזה (קאנטראקט) שרק מיני דגים אלו שייחדו קנו שבשביל זה מירתתי מדינא דמלכותא דהרי הם מאמינים לכל אדם ובאמירה בעלמא על מה שאומר שמכיר שהוא מדג זה זה. ולכן מוכרח להיות משגיח שיהיה שם כל העת כי על יוצא ונכנס להיות שם בעת שקולפין את הדגים אף שידעו הבעלים והפועלים שלא יקלפו אלא מינים שיש להם קשקשת ואף שיאמרו שרק מינים אלו, דהרי שייך השגחה ע"י יוצא ונכנס בדבר הנעשה מעט מעט בידיים שיהיה מירתת להתחיל לקלוף דג טמא דשמא יכנס באמצע, אבל בכאן שנקלפים במכונות גדולות ובזמן קצר כבר נקלף אף בשעה קטנה שיאמדו שודאי יתאחר הרי יכולין לערב כמה דגים טמאין.... צריך להיות במקום ההוא משגיח תמידי ממש.

שו"ת אגרות משה חלק יו"ד ד סימן א ד"ה ומה שאמרו

.... בהכשר מין דג "טונע" דלא כמו שכתבתי בתשובתי ביו"ד ח"ג סי' ח', הוא משום דבעצם יש להתיר על רובא דהם כשרים. והכוונה לא מובן, דבלא השגחה מדוע לא יעשה הכל משל איסור שהוא בזול. ובמקומות הרחוקים שיהודים הם מועטין מאד, שאין להם ממי לירא, ובעל בית החרושת הוא נכרי או אחד מישראל חשודים על אכילת איסורין, הרי יש לחוש שכל מה שנעשה בהפעקטערע הוא מאיסור. ואם הכוונה הוא שע"י השגחה, אף שאינה השגחה טובה, היא מועילה שהרוב יהיה כשר, מסתבר שאין השגחה כזו כלום. שענין השגחה הוא מדין עדות, שאנשים כשרין נאמנים להעיד באיסורא. ולא מחמת שנעשה מצד ההשגחה קושיים אף גדולים על בעל בית החרושת ובעל החנות לעשות המאכל משל איסור, שאין לנו כח באומדנות להחשיב את מדת הבושה והיראה שע"י נקטן חשש דנעשה מאיסורין, דתלוי זה בטבע האינשי, והריוח שע"י, ולא שייך כלל אומדנא דאינשי בזה. אלא שהוא מדין עדות, דאיכא נאמנות באיסורא גם בעדותא דבעלים. וכשבעלים חשודין, וכן כשאין הבעלים יכולין להשגיח, צריך להעמיד שם משגיח שיהיה שם, שיוכל להעיד ע"י הזמן שנמצא שם שאין שם שום איסור, שלכן הוא כשר. וא"כ הוא דוקא כשיודע ומכיר כל המקומות בבית החרושת ששייך להניח שם מיני איסור, ובא לשם וראה שליכא שם שום איסור, או אופן אחר כה"ג, שאף החשודים על איסורין לא יוכלו ליתן שם דבר איסור, שאז יוכל להעיד שהוא כשר. היינו שעדותו הוא שלפי הזמן שהיה נמצא שם ולפי ידיעתו היטב את המקום, לא היה שייך במציאות שהבעלים והפועל הממונה לעשיית המאכל והמשקה יערבו שם איזה דבר איסור. וגם צריך שיכירו את המשגיח שהוא נאמן ויש לסמוך על עדותו.

Tuna Fish

Sources prepared by Rabbi Harvey Belovski